

Türkiye’de Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşımaya Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi*

Bünyamin ATEŞ¹, Mehmet Enes SAĞAR^{2*}

Öz

Bu araştırmada Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımaya dayalı yürütülen ve Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde elektronik ortamda erişime açık bir şekilde yayınlanmış 19 adet lisansüstü tezin incelenmesi yapılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda, incelenen tezlerden, 17’sinin devlet üniversitelerinde yapıldığı, 15’nin doktora düzeyinde yürütüldüğü, en fazla tezin 2014 (6) yılında yapıldığı, tezlerin değişik konularda yürütüldüğü ve tamamının etkili olduğu, araştırma modeli olarak en çok deney-kontrol grupları/ön-test/son-test/izleme testi (2x3) modelinin tercih edildiği, 13’ünün parametrik analiz yöntemleri ile analiz edildiği, çalışma grubunu ağırlıklı olarak lise öğrencilerinin (7) oluşturduğu, grupların çoğunun 8-12 kişiden (15) oluştuğu belirlenmiştir. Son olarak kullanılan teknikler açısından lisansüstü tezler incelendiğinde ise; derecelendirme soruları tekniğine 19, mucize soru tekniğine 17, ev ödevi tekniğine 17, istisnalar tekniğine 16 tezde yer verilmekle birlikte yaklaşıma özgü bazı tekniklere de lisansüstü tez çalışmalarında yer verildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşım, psikolojik danışma, doküman inceleme, Türkiye.

Investigation of Graduate Thesis Based on a Solution-Focused Brief Approach in Turkey

Abstract

In this research, 19 postgraduate theses, which were conducted in Turkey based on the science of guidance and psychological counseling in the last two years, based on a solution-focused brief psychological approach, and published with electronic access at the National Thesis Center of The Council of Higher Education, were examined. In this research, the document review model, one of the qualitative research methods, was used. The data obtained was subjected to content analysis. As a result of the research, it has been determined that 17 of the theses examined were made at state universities, 15 theses were conducted at the doctoral level, the most theses were made in 2014 (6), the theses were conducted on different subjects and all of them were effect, the experimental-control groups/pre-test/post-test/follow-up test (2x3) model was most preferred as the research model, 13 of them were analyzed with parametric analysis methods, the study group consisted mainly of high school students (7), and most of the groups consisted of 8-12 people (15). Finally, when postgraduate theses are examined in terms of the techniques used; While the scaling questions technique was included in 19 theses, the miracle question technique in 17, the homework technique in 17, exceptions technique in 16 theses, it was determined that some approach-specific techniques were also included in postgraduate theses.

Key Words: Solution-focused brief approach, psychological counseling, document review, Turkey.

¹Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan, Türkiye, bunyaminates81@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4090-1922

^{2*}Corresponding Author: Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon, Türkiye, mehmetenes15@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0941-5301

Giriş

Bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırabileceğimiz 21. yy'da değişim o kadar hızlı olmaktadır ki bireylerin bu değişime ayak uydurmaları, uyum sağlamları, bu değişimin ortaya çıkardığı değişik sorunlarla başa çıkabilmeleri noktasında psikolojik yardım ihtiyaçları her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla bu yüzyıldaki bireyler kendi ruh sağlıklarını daha fazla tehdit altında hissetmektedir. Ruh sağlığını tehdit altında hisseden bireyler için ise; bilimsel, profesyonel ve sistematik düzeyde yardım alma önemli bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır. Bireye böylesi bir yardımı sunan bilimsel disiplin ise 'psikolojik danışma' kavramı ile ifade edilebilmektedir. Bu yardımın temel dayanağı olan bilimselliğin bir boyutunu da psikolojik danışma sürecinde başvurulmuş psikolojik danışma yaklaşımları/kuramları oluşturur. Psikolojik danışma açısından kuram kavramı; bireylerin duygu, düşünce ve davranış bağlamında durum ve değişimi açıklamaya çalışan sistemli ilkeler ve kurallar bütünü olarak açıklanabilir (Ateş, 2022; 2024).

Kuramlar uygulama yapan kişiye yol göstermek, fikir vermek, rehberlik etmek gibi bir işleve sahip olmakla birlikte araçsal bir işleve sahiptir. Psikolojik danışma alanında kuramlar sabit olmayıp değişen dinamik bir yapıya sahiptir. Psikolojik danışma alanında hiçbir kuram insanın duygu, düşünce ve davranışları üzerinde eksiksiz ya da mükemmel bir açıklamaya sahip değildir. Her bir kuram bir öncekine tepki, eksikliğini giderme ya da yeni bir bakış açısı sunma iddiası taşır. Tarihsel süreç ele alındığında psikanalitik kuramla başlayan bu süreç geleneksel kuramlardan post-modern kuramlara oradan da güncel kuramlara doğru bir seyir izlemiştir (Ateş, 2024).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda bu çalışmada post-modern kuramlardan çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma kuramı ele alınmıştır. Öncüleri arasında Steve de Shazer, Insoo Kim Berg, Bill O'Hanlon, Michelle Weiner-Davis, Scott Miller, John Walter ve Jane Peller'in sayıldığı bu kuram A.B.D.'de 1970'li yılların sonu ile 1980'li yılların başlangıcında "Brief Therapy" çatısında ortaya çıkmıştır. Danışanın çözümlerine, başarılarına, güçlü yönlerine, işlevsel eylemlerine, şimdi ve geleceğine, pozitif bir dil yapısına odaklanılan bu kuramda danışana ve geleceğe iyimser bir bakış açısıyla bakılır. Bu yaklaşımda danışma süreci ortalanma 4-6 oturum arasında değişmekte olup; 10 oturumu geçmez. İlk oturumun kritik bir işleve sahip olduğu bu yaklaşımda danışma sürecini etkileyen faktörler önem sırasına göre; danışan faktörleri (%40), ilişki faktörleri (%30), beklenti faktörleri (%15), model/teknik faktörleri (%15) olarak sıralanır. Bu sıralamadan da anlaşılacağı gibi danışma sürecinin merkezinde danışanın kendisi vardır. Teknik faktörleri beklenti faktörleri ile aynı oranda etkili olmakla birlikte bu yaklaşımda tekniklerin temel felsefesinin tam olarak anlaşılması olarak; doğru ve yerinde uygulanması önem arz etmektedir. Bu yaklaşımda her bir tekniğin hangi aşamada devreye konulması gerektiği açık ve nettir. Örneğin; ilk oturumda devreye konulması gereken oturum öncesi değişim tekniğini, ilk oturum görevinin formüle edilmesi tekniğini daha sonraki oturumlarda devreye koymak mümkün değildir. Yine mucize soru tekniğinin ilk oturumlarda ve istisnalar tekniğinden önce uygulanması gerektiğini, derecelendirme soruları tekniğinin ilk oturumda mevcut durumu ve amaç belirleme olmak üzere iki defa; daha sonraki her oturumda birer defa kullanılması gerektiğini, geleceği okuma tekniğinin son oturumlarda yer alması gerektiğini, ev ödevlerinin işlevsel bir yere sahip olduğunu bilmek gerekir. Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşımın temel ilke, varsayım ve felsefesi anlaşılmadan yapılan müdahaleler bu yaklaşımın dışında bir müdahaleye dönüşür ki bu durum yapılan yayınların incelenmesi ile bariz bir şekilde anlaşılabilir (Ateş, 2022; Asay & Lambert, 1999; Barker, 1998; De Jong & Berg, 1998; De Shazer, 1985; De Shazer & Berg, 1997; Gladding, 2013; Lethem, 2002; Murdock, 2012; Murphy, 1997).

Çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımı iyimser bir temelde danışanın başarı ve çözümlerine odaklanarak onun kısa sürede çözüme ulaşmasını sağlayan işlevsel bir yaklaşım olarak gerek dünyada gerekse Türkiye'de önemli ve değerli bir yere sahiptir. Türkiye'de son yıllarda yapılan çalışmalarda bunun en güçlü göstergesidir. Bu doğrultuda yapılan çalışmada Türkiye'de

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında son on iki yılda (2012'den 15 Nisan 2024 tarihine kadar olan süre) çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde elektronik ortamda erişime açık bir şekilde yayınlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışma Türkiye'de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin çok boyutlu bir şekilde incelenmesi ve araştırmacılara yapacakları çalışmalarda yol göstermesi açısından önemli görülmektedir. Ayrıca yapılan alan yazın taramasında rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımı temelinde yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan da yapılan çalışmanın alana değerli, önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Mevcut kayıt ya da belgelerin veri kaynağı olarak kullanılması doküman metodunu ifade etmektedir. Doküman incelemesinin genel tarama ve içerik analizi olmak üzere iki türü bulunmaktadır. İçerik analizi belli bir metnin, kitabın, belgenin içeriğindeki özellikleri anlama ve anlatma amacı ile yapılmaktadır (Karasar, 2016). Bu doğrultuda yapılan çalışmada içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Programın içeriği temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler 2024 yılı Nisan ayında (15 Nisan 2024), Yükseköğretim Kurulu (YÖK) web sayfasında (<http://www.yok.gov.tr>) bulunan tez arşivi linki aracılığı ile elektronik ortam üzerinde toplanmıştır. Araştırma yapılırken YÖK'ün resmi internet sitesinde yer alan ulusal tez merkezi sayfasındaki "Gelişmiş Tarama" seçeneği seçilmiş ve anahtar kelime olarak "çözüm odaklı" yazılarak son on iki yılda rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı olarak yürütülen ve elektronik ortamda erişime açık bir şekilde yayınlanan 19 adet lisansüstü düzeyde hazırlanan tezin pdf formatı bilgisayar ortamına kaydedilmiştir. Daha sonra bilgisayar ortamına kaydedilen bu tezler ayrıntılı bir şekilde "Lisansüstü Tez İnceleme Formu" kullanılarak incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında lisansüstü tezlerin incelenmesi yapılırken veri toplama aracı olarak araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan "Lisansüstü Tez İnceleme Formu" kullanılmıştır. Bu form lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversiteye, düzeye, yıllara, konuya, araştırma modeline, tezlerin çalışma grubuna, grup üye sayısına, tezlerde kullanılan tekniklere, kullanılan analiz yöntemlerine, çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının etkili olma durumuna göre dağılımını belirlemeye yöneliktir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada elde edilen veriler içerik analizine yönelik olarak ilk aşamada iki araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde analiz edilmiş ve ayrı ayrı yapılmış olunan analiz sonuçları karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarının yaklaşık olarak tamamının benzer ve aynı olduğu görülmüş olup, farklı olan analiz sonuçlarında fikir birliğine gidilerek ortak bir sonuca varılmıştır. Doküman incelemesi modeline uygun bir şekilde yürütülen bu çalışmadan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve bu bağlamda elde edilen verilere ait frekans (f) değerleri verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında incelenen tezler çeşitli özelliklere göre (lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversite, düzey, yıllar, konu, araştırma modeli, tezlerin çalışma grubu, grup üye sayısı, tezlerde kullanılan teknikler, tezlerde kullanılan analiz yöntemleri, çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının etkili olma durumu) incelenmiş ve elde edilen bulgular frekans değerleri (f) bakımından aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Bu bağlamda ilk olarak çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversiteye göre dağılımları incelenmiş ve bulgular tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Üniversiteye Göre Dağılımı

Üniversite	f
Devlet Üniversiteleri	17
Özel Üniversiteler	2
Toplam	19

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda yürütülen çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı tezlerin 17’sinin devlet üniversitelerinde 2’sinin özel üniversitelerde yürütüldüğü belirlenmiştir.

Bu bulgunun ardından Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı olarak yürütülen lisansüstü tezlerin düzeyine göre incelemesi yapılmış ve elde edilen bulgular tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Düzeyine Göre Dağılımı

Tezin Düzeyi	f
Yüksek Lisans	4
Doktora	15
Toplam	19

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı olarak 4’ü yüksek lisans düzeyinde 15’i doktora düzeyinde olmak üzere toplam 19 lisansüstü tezin yürütüldüğü belirlenmiştir.

Elde edilen bu bulgudan sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı olarak yürütülen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşımaya Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	<i>f</i>
2012	1
2013	-
2014	6
2015	1
2016	1
2017	1
2018	1
2019	2
2020	2
2021	-
2022	2
2023	2
2024	-
Toplam	19

Tablo 3 incelendiğinde ilgili alan ve konuda lisansüstü düzeyde tezlerin yıllara göre dağılımında 2012’de 1 tezin, 2014’te 6 tezin, 2015-2018 yılları arasında 1’er tezin, 2019-2020, 2022-2023 yıllarında 2’şer tezin yürütüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca 15 Nisan 2024 tarihi esas alındığında 2024, 2021 ve 2013 yıllarında ilgili alan ve konuda yapılmış herhangi bir teze rastlanmamıştır.

Bu bulgudan sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı olarak yürütülen lisansüstü tezler konularına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşımaya Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Konu	<i>f</i>
Öfke Kontrolü ve İletişim Becerileri	1
Sosyal Fobi (Kaygı)	2
Akran Zorbalığı	1
Tükenmişlik	1
Ruminasyon	2
Risk Alma Davranışı	1
Evlilik Uyumu	1

Öz-yeterlik	1
Özgüven	1
Öz-şefkat	1
Psikolojik Belirtiler ve Sanal Mağduriyet	1
Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri	1
Duygusal Farkındalık	1
Akademik Motivasyon	1
Öğrenilmiş Çaresizlik	1
Sağlıklı İnternet Kullanımı	1
Algılanan Sosyal Destek	1
Kendini Engelleme Davranışı	1
Toplam	20

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on yılda çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı olarak yürütülen tezlerin konu dağılımları öfke kontrolü ve iletişim becerileri, akran zorbalığı, tükenmişlik, risk alma davranışı, evlilik uyumu, öz-yeterlik, özgüven, öz-şefkat, psikolojik belirtiler ve sanal mağduriyet, sosyal duygusal öğrenme becerileri, duygusal farkındalık, akademik motivasyon, öğrenilmiş çaresizlik, sağlıklı internet kullanımı, algılanan sosyal destek, kendini engelleme davranışı konularında 1’er lisansüstü tezin yapıldığı; sosyal fobi (kaygı) ve ruminasyon konularında 2’şer lisansüstü tez olmak üzere toplam 20 konu başlığında lisansüstü tezin yürütüldüğü görülmüştür.

Yürütülen lisansüstü tezler konularına göre dağılımının incelenmesinden sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin araştırma modeline göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı

Araştırma Modeli	f
Solomon dört grup	1
Deney-kontrol grupları/Ön-test, son-test (2x2)	6
Deney-kontrol grupları/ön-test/son-test/izleme testi (2x3)	8
Deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi (3x3)	1
Deney-1, deney-2, kontrol grupları/ ön-test, son-test (3x2)	1
Deney 1, deney 2, kontrol grupları/ön test, son test, izleme testi (3x3)	1
Deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi 1-	1

izleme testi 2 (3x4)	
Toplam	19

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin araştırma modeline göre; Solomon dört grup modelinden 1, deney-kontrol grupları/ön-test, son-test modelinden (2x2) 6, deney-kontrol grupları/ön-test/son-test/izleme testi modelinden (2x3) 8, deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi (3x3), deney-1, deney-2, kontrol gruplu/ ön-test, son-test (3x2), deney 1, deney 2, kontrol grupları/ön test, son test, izleme testi (3x3), deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi 1-izleme testi 2 (3x4) araştırma modellerinden 1’er olmak üzere toplam 19 çalışmanın yürütüldüğü görülmüştür.

Yürütülen lisansüstü tezlerin araştırma modeline göre incelenmesinin ardından Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin çalışma grubuna göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	<i>f</i>
Ortaokul Öğrencisi	6
Lise Öğrencisi	7
Üniversite Öğrencisi	5
Yetişkin (Evli)	1
Toplam	19

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık anabilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen lisansüstü tezlerin çalışma grubuna göre dağılımları incelendiğinde; 6’sının orta okul öğrencileriyle, 7’sinin lise öğrencileriyle, 5’inin üniversite öğrencileriyle ve 1’inin ise yetişkinlerle (evli) yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Yapılan lisansüstü tezlerin çalışma grubuna göre dağılımları incelendikten sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen lisansüstü tezler grup üye sayısı dağılımına göre incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Grup Katılımcı Sayısına Göre Dağılımı

Grup Üye Sayısı	<i>f</i>
8-12	15
13-15	3
16 ve üstü	1
Toplam	19

Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezler grup üye sayısına göre incelendiğinde; yapılan 15 tezde grup üye sayısının 8-12 kişiden, 3 tezde 13-15 kişiden ve 1 tezde de 16 ve üstünde kişiden oluştuğu görülmüştür.

Elde edilen bu bulgudan sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen lisansüstü tezlerde kullanılan tekniklere göre dağılımları incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Tekniklere Göre Dağılımı

Teknik	f
Oturum öncesi değişim	5
Mucize soru	17
Nadir durumlar/istisnalar	16
Başta çıkma soruları	9
Geleceği okuma	4
Derecelendirme soruları	19
Kâbus soru	2
İltifat/övgü	8
Ev ödevleri	17

Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen lisansüstü tezler kullanılan tekniklere göre incelendiğinde; oturum öncesi değişim tekniğine 5 tezde, mucize soru tekniğine 17 tezde, nadir durumlar/istisnalar tekniğine 16 tezde, başta çıkma soruları tekniğine 9 tezde, geleceği okuma tekniğine 4 tezde, derecelendirme soruları tekniğine 19 tezde, kabus soru tekniğine 2 tezde, iltifatlar tekniğine 8 tezde, ev ödevi tekniğine 17 tezde yer verildiği görülmüştür.

Yürütülen çalışmada bu bulgudan sonra Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezlerde kullanılan analiz yöntemlerine göre dağılımları incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşıma Dayalı Yürütülen Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Analiz Yöntemlerine Göre Dağılımı

Analiz Yöntemi	f
Parametrik Analiz Yöntemleri	13
Non-parametrik Analiz Yöntemleri	6
Toplam	19

Yapılan çalışmada Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı yürütülen lisansüstü tezler kullanılan analiz yöntemlerine göre

incelendiğinde tezlerin 13'ü parametrik analiz yöntemleri ile 6'sının ise non-parametrik analiz yöntemleri ile analiz edildiği belirlenmiştir.

Yapılan bu çalışmanın son aşamasında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının etkililiğine dair sonuçlar incelenmiş ve elde edilen bulgular tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Çözüm Odaklı Kısa Süreli Yaklaşımın Etkili Olma Durumuna Göre Dağılımı

Etki Durumu	<i>f</i>
Etkili Olmuştur	19
Etkili Olmamıştır	-
Toplam	19

Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında yürütülen lisansüstü tezlerde çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının etkili olma durumları incelenmiş; yapılan inceleme sonucunda ele alınan 19 tezin tamamında yapılan müdahalenin etkili olduğu belirlenmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda (2012'den 15 Nisan 2024 tarihine kadar olan süre) çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşıma dayalı yürütülen ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde elektronik ortamda erişime açık bir şekilde yayınlanmış 19 adet lisansüstü tez nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi modeline uygun olarak içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda; Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda yürütülen çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı tezlerin 17'si devlet üniversitelerinde 2'si özel üniversitelerde yürütüldüğü belirlenmiştir. Bu durum ilgili lisansüstü eğitim programın devlet üniversitelerinde özel üniversitelere göre daha fazla olmasının bir yansıması olarak açıklanabilir. Yine bu tezlerin 4'ünün yüksek lisans düzeyinde 15'inin doktora düzeyinde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bu sonuç deneysel çalışmalara daha çok doktora düzeyinde yönelindiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Lisansüstü düzeyde tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında ise 2014 yılı hariç diğer yıllarda konuyla ilgili ya hiç çalışma yapılmamış ya da çalışmalar bir-iki çalışma ile sınırlı kalmıştır. Bu sonuç Türkiye'de lisansüstü tez seviyesinde bu konuya daha fazla yer verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Yürütülen tezlerin konu dağılımları, çalışma grupları ve etkili olma durumları bakımından sonuçlar incelendiğinde; çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı olarak yürütülen lisansüstü tezlerin; öfke kontrolü ve iletişim becerileri, akran zorbalığı, tükenmişlik, risk alma davranışı, evlilik uyumu, öz-yeterlik, özgüven, öz-şefkat, psikolojik belirtiler ve sanal mağduriyet, sosyal duygusal öğrenme becerileri, duygusal farkındalık, akademik motivasyon, öğrenilmiş çaresizlik, sağlıklı internet kullanımı, algılanan sosyal destek, kendini engelleme davranışı, sosyal fobi (kaygı) ve ruminasyon olmak üzere değişik konu başlıklarında ve değişik çalışma gruplarıyla yürütüldüğü ve bu çalışmaların tamamının etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca bu doğrultuda yapılan alan yazın taramasında çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımın etkili olduğuna dair araştırma sonuçlarına rastlanılmıştır (Ateş, 2015, 2016a, 2016b, 2020; Chen vd., 2023; Erbaş, 2023; Gündoğdu, 2019; Hendar, Awalya & Sunawan, 2020; Ho, Goh, Kwan, Lim & Khor, 2024; Sağar, 2021, 2022a, 2022b, 2023, Sağar & Ateş, 2023; Sağar & Özabacı, 2022; Setiono, Marjohan & Marlina, 2019; Sitindaon & Widiana, 2020).Çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının işlevsel ve etkili olmasını sağlayan faktörlerden bazıları arasında; bu yaklaşımda danışanın probleminin kaynağına odaklanmak

yerine çözümlerine, kaynaklarına, güçlü yönlerine ve başarılarına odaklanılması, geçmişten ziyade şimdi ve geleceğe odaklanılması, çözüm odaklı bir dil yapısı kullanılarak amaçların pozitif bir şekilde oluşturulması, işe yarar olmayanın, çözüme ulaştırmayanın yerine işe yarar olana çözüme ulaştırana odaklanılması, istisnaların ve küçük değişimlerin önemsenmesi sayılabilir. Bu bağlamda bu yaklaşımın etkili ve yararlı bir yaklaşım olduğu söylenebilir (Ateş, 2021).

Lisansüstü tezler araştırma modeline göre incelendiğinde ise; solomon dört grup modelinden 1, deney-kontrol grupları/ön-test, son-test modelinden (2x2) 6, deney-kontrol grupları/ön-test/son-test/izleme testi modelinden (2x3) 8, deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi (3x3), deney-1, deney-2, kontrol grubu/ ön-test, son-test (3x2), deney 1, deney 2, kontrol grupları/ön test, son test, izleme testi (3x3), deney-kontrol-plasebo grupları /ön-test-son-test-izleme testi 1-izleme testi 2 (3x4) araştırma modellerinden 1'er olmak üzere toplam 19 çalışmanın yürütüldüğü görülmüştür. Bu sonuç bağlamında yürütülen çalışmalarda daha çok 2x2 ve 2x3 modelin kullanıldığı ve bazı çalışmalarda izleme testine ve plasebo grubuna yer verilmediği tespit edilmiştir. Yine çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı olarak yürütülen lisansüstü tezler grup üye sayısına göre incelendiğinde yapılan 15 tezde grupların 8-12 kişiden, 3 tezde 13-15 kişiden ve 1 tezde de 16 ve üstünde kişiden oluştuğu görülmüştür. Buradan da anlaşılmaktadır ki yapılan lisansüstü tezlerde grup üye sayılarının çoğunlukla 8-12 kişiden oluşturulduğu ve bununda çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımı esas alındığında grup sürecinin işlevselliğini, etkisini artırma açısından, grup üyelerinin üst düzeyde fayda sağlamaları açısından bu sayısının uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Lisansüstü tezler kullanılan tekniklere göre incelendiğinde öncelikli olarak çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımında oturumlarda kullanılan her bir tekniğin hangi sıralamada ve hangi aşamada devreye konulması gerektiğinin açık ve net olduğu ve bu bağlamda tekniklere uygun oturumlarda yer verilmesinin önem arz ettiğinin ifade edilmesi gerekliliği duyulmuştur (Ateş, 2022; Asay & Lambert, 1999; De Jong & Berg, 1998; De Shazer,1985; Lethem, 2002; Murphy, 1997). Bu noktada incelen bazı tezlerde çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının felsefesi, ilkeleri ve varsayımları anlaşılmeden sadece birkaç tekniğin uygulandığı, bazı tezlerde belli başlı tekniklere hiç yer verilmediği dikkatlerden kaçmamaktadır. Yine bazı çalışmalarda teknik sıralamasına ve tekniklerin yer alması gereken oturumlara dikkat edilmeden uygulandığı görülmüştür. Bu başlık biraz daha ayrıntılı ele alındığında bazı tezlerde mucize soru, nadir durumlar/istisnalar, ev ödevi gibi önemli tekniklere hiç yer verilmediği, yine bazı tezlerde ilk oturumlarda yer alması gereken tekniklere (ilk oturum görevinin formüle edilmesi, oturum öncesi değişim tekniği, mucize soru, nadir durumlar vb.) hiç yer verilmediği ya da uygun olamayan yer ve sıralamada uygulandığı belirlenmiştir. Ayrıca bu yaklaşım esas alındığında bazı tezlerde derecelendirme sorularının yerinde kullanılmaması ya da tek bir defa yer verilmiş olunması ciddi bir problemdir. Çünkü bu teknik amaç oluşturmak, mevcut durumu belirlemek ve danışanlardaki değişimi somut bir şekilde göstermek gibi işlevlere sahiptir ki bu da bir danışma sürecinde bu tekniğe birkaç defa başvurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yine bu yaklaşıma dayalı çalışmalarda mucize soruya ilk oturumlarda, mucize sorudan sonra istisnalar tekniğine ve son oturumlarda geleceği okuma tekniğine yer verilmesi vb. gerekir. Yine incelenen tezlerden bir kısmında tezin başlığı her ne kadar çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma olsa da gidişatında problem odaklı bir süreç izlendiği görülmüştür ki bu durum yaklaşımın ilke ve felsefesine aykırıdır. Bu hususlara dikkat edilmemesi hem çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımının yapısına zarar vermekte hem de bu yaklaşıma dayalı çalışmaların işlevselliğini olumsuz olarak etkilemektedir. (Ateş, 2022; Ateş & Sağar, 2024; De Jong & Berg, 1998; De Shazer,1985; Murphy, 1997).

Son olarak lisansüstü tezler kullanılan analiz yöntemlerine göre incelendiğinde tezlerin 13'ü parametrik analiz yöntemleri ile 6'sının ise non-parametrik analiz yöntemleri ile analiz edildiği belirlenmiştir. Bu durum veri setlerinin incelenmesine bağlı olarak uygun veri analiz yönteminin belirlenmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırma sonucundan hareketle bu yaklaşımın etkili, yararlı ve işlevsel bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu noktada elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

- Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen tezlerin daha çok doktora düzeyinde yürütüldüğü görülmüştür. Bu tür çalışmaların yüksek lisans düzeyinde de artırılması alana katkı sağlayabilir. Yine yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı ve bu bağlamda toplam tez sayısı esas alındığında bu konuda çalışma sayısının artırılmasının alan açısından önem arz ettiği ifade edilebilir.
- Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında çözüm odaklı kısa süreli yaklaşımına dayalı yürütülen tezler incelendiğinde yapılan tezlerin çoğunlukla öğrenci grupları ile yürütüldüğü görülmüş olup, bunların dışında farklı çalışma gruplarıyla da benzer çalışmalar yapılabilir. Ayrıca çalışmaların çoğunlukla grup odaklı olduğu görülmüş olup bu yaklaşıma dayalı bireysel çalışmalar da yapılabilir.
- Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalında son on iki yılda çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımına dayalı yürütülen tezlerin büyük bir çoğunluğunda bu yaklaşımın felsefesine, varsayımlarına ve ilkelerine dikkat edilmeden yürütüldüğü belirlenmiştir. Bu noktada yapılacak çalışmalarda bu yaklaşımın tam olarak anlaşılıp ona göre çalışmaların yapılmasının alana önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.
- Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışmanlık bilim dalından bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma yaklaşımı alanında eğitim almalarının teşvik edilmesi ve bu alanda çeşitli eğitimlerin düzenlenmesi önerilebilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Doküman incelemesi olduğu için etik kurul izni taşımamaktadır.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarların araştırmaya eşit oranda (%50) katkısı sağlamıştır.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır

Kaynakça

- Ateş, B. & Sağar, M.E. (2024). Geleneksel ve güncel psikolojik danışma kuramları, B. Ateş & M. E. Sağar (Ed.) *Psikolojik Danışma Kuramlarına Giriş*, İçinde (s. 1-16) Eğitim Yayınevi.
- Asay, T. R. ve Lambert, M. J. (1999). The empirical case of the common factors in psychotherapy: Quantitative findings. In M. A. Hubble, B. L. Duncan ve S. D. Miller (Eds.), *The heart and soul of change: What works in therapy* (pp. 23-55). Washington DC: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11132-001>
- Ateş, B. (2021). Post-modern bir yaklaşım olarak çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma. *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 147-163. <https://doi.org/10.29329/jirte.2021.372.4>
- Ateş, B. (2015). Üniversite öğrencilerinin güvengenlik becerileri üzerinde çözüm odaklı grupla psikolojik danışmanın etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 832-841. <https://doi.org/10.17860/efd.84626>
- Ateş, B. (2016a). Effect of solution focused group counseling for high school students in order to struggle with school burnout. *Journal of Education and Training Studies*, 4(4), 27-34. <http://dx.doi.org/10.11114/jets.v4i4.1254>

- Ateş, B. (2016b). The effect of solution focused brief group counseling upon the perceived social competences of teenagers. *Journal of Education and Training Studies*, 4(7), 28-36. <http://dx.doi.org/10.11114/jets.v4i7.1443>
- Ateş, B. (2020). The effect of solution-focused brief approach on adolescent subjective well-being: An experimental study. *Journal of Family, Counseling and Education*, 5(2), 26-39. <https://doi.org/10.32568/jfce.817517>.
- Ateş, B. (2022). *Çözüm odaklı kısa süreli psikolojik danışma (Kuram ve uygulama) (7. Basım)*. Vizetek Yayıncılık.
- Barker, P. (1998). Solution-focused therapies. *Nursing Times*, 94(19), 6-53. PMID: 9653256.
- Chen, S., Zhang, Y., Qu, D., He, J., Yuan, Q., Wang, Y., ... & Chen, R. (2023). An online solution focused brief therapy for adolescent anxiety: A randomized controlled trial. *Asian journal of psychiatry*, 86, 1-3. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2023.103660> Get rights and content
- De Jong, P. & Berg, I. K. (1998). *Interviewing for solutions*. Brooks/ Cole.
- De Shazer, S. & Berg I. K. (1997). 'What works?' Remarks on research aspects of solution-focused brief therapy. *Journal of Family Therapy*, 19, 121-124. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.00043>.
- De Shazer, S. (1985). *Keys to solution in brief therapy*. W.W. Norton & Company Inc.
- Erbaş, M. M. (2023). Kısa süreli çözüm odaklı grupla psikolojik danışmanın ergenlerin temel ihtiyaç doyumu ve iyilik hali üzerindeki etkisi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(5), 92-108. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1334582>
- Gladding, S. T. (2013). *Psikolojik danışma*. (6. Baskı). (Çev. Ed. N. Voltan Acar; Çev. T. Sarı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gündoğdu, R. (2019). The effect of solution-focused group counseling with psychological counselor candidates on solution-focused tendency and satisfaction with life. *Journal of Education and e-Learning Research*, 6(1), 26-37. <https://doi.org/10.20448/journal.509.2019.61.26.37>
- Hendar, K., Awalya, A., & Sunawan, S. (2019). Solution-focused brief therapy group counseling to increase academic resilience and self-efficacy. *Jurnal Bimbingan Konseling*, 8(3), 1-7. <https://journal.unnes.ac.id/sju/jubk/article/view/28494>
- Ho, L., Goh, T., Kwan, J. Y., Lim, J., & Khor, J. (2024). 'Everybody needs to be on board': Individual and organisational youth worker experiences of solution-focused brief therapy training and implementation in a multi-cultural Singaporean context. *International Social Work*, 67(2), 360-374. <https://doi.org/10.1177/00208728231156738>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (31. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Lethem, J. (2002). Brief solution focused therapy. *Child and adolescent mental health*, 7(4), 189-192. <https://doi.org/10.1111/1475-3588.00033>.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları*. (Çev. F. Akkoyun). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Murphy, J. J. (1997). *Solution-focused counseling in middle and high schools*. American Counseling Association.
- Sağar, M. E. (2021). Intervention for social anxiety among university students with a solution-focused group counseling program. *International Journal of Progressive Education*, 17(3), 316-326. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.346.20>

- Sağar, M. E. (2022a). The effect of solution-focused group counseling on the resilience of university students. *E-International Journal of Educational Research*, 13(1), 103-117. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1034931>
- Sağar, M. E. (2022b). Çözüm odaklı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin problemlerini azaltmadaki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (64), 1-23. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.1114671>
- Sağar, M.E. (2023). Investigation of the effectiveness of the solution-focused group counseling program to increase self-control in university students. *Academy Journal of Educational Sciences*, 7(1), 10-19. <https://doi.org/10.31805/acjes.1263134>
- Sağar, M. E., & Ateş, B. (2023). Effectiveness of solution-focused approach on emotion regulation skills. *International Innovative Education Researcher*, 3(1), 123-144. DOI : [10.29228/iedres.63091](https://doi.org/10.29228/iedres.63091)
- Sağar, M. E., & Özabacı, N. (2022). Investigating the effectiveness of solution-focused group counselling and group guidance programs to promote healthy internet use of university students. *African Educational Research Journal*, 10(1), 14-27. <https://doi.org/10.30918/AERJ.101.21.156>
- Setiono, L., Marjohan, M. & Marlina, M. (2019). Implementation of solutions-focused counseling (SFC) to improve student motivation: A single subject research. *Journal of ICSAR*, 3(1), 8-14. <https://doi.org/10.17977/um005v3i12019p008>.
- Sitindaon, F. R. & Widiana, R. (2020). Investigation of solution focused-brief counseling's effect on reducing the stress levels of college students. *Jurnal Konseling dan Pendidikan*, 8(3), 105-110. <https://doi.org/10.29210/144600>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED SUMMARY

The solution-focused brief psychological counseling approach has an important and valuable place both in the world and in Turkey as a functional approach that focuses on the success and solutions of the client on an optimistic basis and enables the client to reach a solution in a short time. In this context, the study carried out is considered important in terms of examining the postgraduate theses based on the solution-focused brief psychological counseling approach in the field of guidance and psychological counseling in Turkey in a multidimensional way and guiding researchers in their studies. In addition, in the literature review, no study was found examining postgraduate theses based on the solution-focused brief psychological counseling approach in the field of guidance and psychological counseling. In this respect, it is thought that the study will make a valuable and important contribution to the field.

In this research, 19 postgraduate theses, which were conducted in Turkey based on the science of guidance and psychological counseling in the last twelve years, based on a solution-focused brief psychological approach, and published with electronic access at the National Thesis Center of The Council of Higher Education, were examined. In this research, the document review model, one of the qualitative research methods, was used. This research data was collected electronically in April 2024 (April 15, 2024) through the thesis archive connection procedures on The Council of Higher Education website (<http://www.yok.gov.tr>). While conducting the research, the "Advanced Scanning" option was selected on the national thesis center page on the official website of The Council of Higher Education

and " solution-focused " as the keyword, and it has been carried out in the last twelve years in the field of guidance and psychological counseling science, based on a solution-focused brief psychological approach and the pdf format of 19 theses prepared at graduate level, which were published openly in electronic environment, were saved in the computer environment. These theses, which were then saved to the computer environment, were examined in detail using the "Graduate Thesis Review Form". The data obtained was subjected to content analysis.

As a result of the research, it has been determined that 17 of the theses examined were made at state universities, 15 theses were conducted at the doctoral level, the most theses were made in 2014 (6), the theses were conducted on different subjects and all of them were effect, the experimental-control groups/pre-test/post-test/follow-up test (2x3) model was most preferred as the research model, 13 of them were analyzed with parametric analysis methods, the study group consisted mainly of high school students (7), and most of the groups consisted of 8-12 people (15). Finally, when postgraduate theses are examined in terms of the techniques used; While the scaling questions technique was included in 19 theses, the miracle question technique in 17, the homework technique in 17, exceptions technique in 16 theses, it was determined that some approach-specific techniques were also included in postgraduate theses.

As a result of this study, which was conducted to examine the postgraduate theses based on the solution-focused brief psychological counseling approach conducted in the field of guidance and psychological counseling in Turkey in the last twelve years, it was determined that 17 of the theses were conducted in public universities and 2 of them were conducted in private universities. This situation can be explained as a reflection of the fact that there are more relevant postgraduate education programs in public universities than in private universities. It was also determined that 4 of these theses were conducted at the master's level and 15 of them were conducted at the doctoral level. This result was considered as an indication that experimental studies were mostly focused on doctoral level. When we look at the distribution of postgraduate theses by years, except for 2014, either no studies were conducted on the subject or the studies were limited to one or two studies. This result shows that this subject should be given more attention at the graduate thesis level in Turkey.

When the results were examined in terms of the subject distribution, working groups and effectiveness of the theses, it was seen that the postgraduate theses based on a solution-focused brief psychological approach were carried out on different topics and with different working groups, and all of these studies were effective. In addition, in the literature review conducted in this direction, research results were found showing that the solution-focused brief psychological counseling approach is effective (Ateş, 2015, 2016a, 2016b, 2020; Chen et al., 2023; Hendar et al., 2020; Ho et al., 2024; Sağar, 2021, 2022a, 2022b, 2023, Sağar & Ateş, 2023; Sağar & Özabacı, 2022; Setiono et al., 2019; Sitindaon & Widiana, 2020). Factors that make the solution-focused approach functional and effective include focusing on solutions, resources, strengths and achievements, now and the future, creating goals in a positive way using a solution-focused language structure, focusing on the elements that lead to useful solutions, and paying attention to exceptions and small changes. In this context, it can be said that this approach is an effective and useful approach (Ateş, 2021).

When graduate theses are examined according to research model; It was determined that 2x2 and 2x3 models were mostly used and in some studies, follow-up testing and placebo groups were not included. Again, when the postgraduate theses conducted based on the solution-focused brief psychological counseling approach were examined according to the number of group members, it was evaluated that the number of group members in the postgraduate theses was mostly 8-12 people, and this was suitable for increasing the functionality and effect of the group process and providing a high level of benefit to the group members.

When graduate theses are examined according to the techniques used, it cannot be overlooked that in some theses, only a few techniques are applied without understanding the philosophy, principles and assumptions of the solution-focused brief psychological counseling approach, and in some theses, certain techniques are not included at all. Again, in some studies, it was observed that the technique was applied without paying attention to its sequence and the sessions in which the techniques should be included. Again, in some of the theses examined, although the title of the thesis is solution-focused brief psychological counseling, it has been observed that a problem-focused process is followed in its course, which is contrary to the principles and philosophy of the approach. Failure to pay attention to these issues both damages the structure of the solution-focused brief psychological counseling approach and negatively affects the functionality of studies based on this approach.

Finally, when the postgraduate theses were examined according to the analysis methods used, it was determined that 13 of the theses were analyzed with parametric analysis methods and 6 of them were analyzed with non-parametric analysis methods. This situation was evaluated as a result of determining the appropriate data analysis method based on examining the data sets. Based on the results of the research, it can be said that this approach is effective, useful and functional.